

Kitap Okuma Alışkanlığı ile Yaratıcı Düşünme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Investigation of the Relationship between Reading Habit and Creative Thinking Ability

Sayfa | 1403

Murat SALUR , Dr., murat.salur.4949@gmail.com

Geliş tarihi - Received: 19 Nisan 2024
Kabul tarihi - Accepted: 27 Temmuz 2024
Yayın tarihi - Published: 28 Ağustos 2024

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (2), 1403-1421.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (2), 1403-1421.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerileri arasındaki tutumları belirlemek ve bu iki durum arasında ilişkinin var olup olmadığını saptamaktır. Araştırmanın evrenini, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Muş Alparslan Üniversitesi ve Elazığ Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi dalında 1, 2, 3 ve 4. sınıflarında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bu evren içerisinde, tabakalı örnekleme yöntemi ile 286 öğretmen adayı örneklem olarak seçilmiştir. Araştırmada, nicel araştırma yönteminin de doğasına uygun olan korelasyonel araştırma modeli kullanılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerisi düzeylerini belirlemek için Gömleksiz (2004) tarafından geliştirilen “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği (KOATÖ)” ve Aksoy (2004) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Yaratıcı Düşünme Becerisi Ölçeği (YDBÖ)” olmak üzere iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, 2023- 2024 eğitim ve öğretim yılının güz döneminde toplanmıştır. Bunun sonucunda elde edilen verilerin analizi ise SPSS istatistik programında gerçekleştirilerek yorumlanmıştır. Bu araştırma sonucunda; kadın öğretmen adaylarının, erkek öğretmen adaylarına göre kitap okuma alışkanlıklarının daha fazla olduğu, öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri arttıkça yaratıcı düşünme becerisinin de arttığı ve kitap okuma alışkanlığı yüksek olan bireylerin yaratıcı düşünme düzeylerinin de yüksek olduğu dolayısıyla aralarında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kitap okuma alışkanlığı, yaratıcı düşünme becerisi, öğretmen adayı.

Abstract. The purpose of the current study is to determine the relationship between the reading habits and creative thinking skills of pre-service social studies teachers. The population of the study is comprised of 1st, 2nd, 3rd and 4th year students attending the Department of Social Studies Teaching at the Education Faculties of Muş Alparslan University and Elazığ Fırat University in the 2023-2024 academic year. Within this universe, 286 pre-service teacher were selected as the sample using the stratified sampling method. The correlational research model was employed in the current study. The “Scale of Attitude Regarding Reading Habits (SARH) developed by Gömleksiz (2004) and the “Creative Thinking Skills Scale (CTSS)” adapted into Turkish by Aksoy (2004) were used to determine the levels of reading habits and creative thinking skills of the pre-service social studies teachers. The data obtained in the study were collected in the fall term of the 2023-2024 academic year. The collected data were analyzed in the SPSS statistical program package and then interpreted. The findings of the current study revealed that the female pre-service teachers had a higher level of reading habits compared to the male pre-service teachers and that as the grade level of the pre-service teachers increased, their creative thinking skills also increased. Furthermore, it was found that individuals with high levels of reading habits also had high levels of creative thinking, indicating a positive relationship between these two variables. pre-service teachers.

Keywords: Reading habit, creative thinking skills, pre-service teacher.

Extended Abstract

Introduction. In order for the reading skill to turn into a reading habit, this activity must be maintained continuously and regularly. In this sense, reading skill is considered as a means of acquiring reading habits (Bayram, 1990). In other words, the development of reading habit requires engagement in activities including lifelong, systematic, conscious and willing execution of reading, creation of meaning from what is read and internalization and interpretation and analysis and recreation of what is read (Konan, 2013; Erdem and Altunkaya, 2013). Creativity is the state of creating extraordinary associations, original thoughts and new behaviours or products as a result of fluent and flexible thoughts and ideas that are freed from narrow patterns (Aydın, 1997). Moreover, creativity represents being responsive to problems, being attentive to deficiencies and abnormalities and possessing a heightened perception that entails high levels of attention and motivation. Generating alternative solutions, making predictions, calculating probabilities, developing hypotheses, conducting analyses, deriving interpretations and making evaluations also constitute elements of the creative process (Sungur, 1997). The purpose of the current study is to determine the relationship between the reading habits and creative thinking skills of pre-service social studies teachers.

Method. In the current study, the correlational research model was used. The correlational research model, which is considered to be one of the relational research models, is used to determine the relationship between two or more variables and to obtain clues about cause and effect (Büyükoztürk et al., 2018). The population of the study is comprised of 1st, 2nd, 3rd and 4th year students attending the Department of Social Studies Teaching at the Education Faculties of Muş Alparslan University and Elazığ Fırat University in the 2023-2024 academic year. The "Scale of Attitude Regarding Reading Habits (SARH)" developed by Gömleksiz (2004) and the "Creative Thinking Skills Scale (CTSS)" adapted into Turkish by Aksoy (2004) were used to determine the levels of reading habits and creative thinking skills of the pre-service social studies teachers. The data obtained in the study were collected in the fall term of the 2023-2024 academic year. The collected data were analyzed in the SPSS statistical program package and then interpreted.

Results. The results of the independent samples t-test revealed that there is a significant difference between the mean score taken by the male pre-service teachers from the "Scale of Attitude Regarding Reading Habit" (\bar{X} = 4.08) and the mean score of the female pre-service teachers (\bar{X} = 4.33) in favour of the female pre-service teachers ($t_{284} = -3.646$, $p < 0.05$). The results of the independent-samples t-test revealed that there is no significant difference ($t_{284} = 0.312$, $p > 0.05$) between the mean score taken by the male pre-service teachers from the "Creative Thinking Skills Scale" (\bar{X} = 4.08) and the mean score taken by the female pre-service teachers (\bar{X} = 45.93). The simple linear correlation analysis conducted to determine whether there is a relationship between the reading habits and creative thinking skills of the pre-service social studies teachers revealed a significant positive correlation between their reading habits and creative thinking skills ($r = 0.26$, $p < 0.05$).

Discussion and Conclusion. This study is highly significant in bringing a different perspective to the literature by aiming to determine the relationship between social studies teacher candidates' reading habits and creative thinking skills. Various results were obtained in the study based on different

variables. Specifically, significant differences were found between female and male teacher candidates regarding their reading habits, favoring female candidates (Table 2). In line with studies conducted by Arı and Demir (2013), Arslan et al. (2009), Aslantürk (2008), Başaran and Ateş (2009), and others, it was determined that reading habits vary according to gender, with significant results favoring females. Thus, the findings of these studies support and parallel the findings of this study. Zengin (2003:136) expresses that girls read more books than boys, possibly due to societal values and family structure. Additionally, it is observed that girls are more inclined to reading than boys, which resonates with the findings of this study. Another result obtained in the study is the absence of a significant difference between female and male teacher candidates in terms of creative thinking skills (Table 3). Similarly, there was no statistically significant difference in reading habits across different class levels (1st, 2nd, 3rd, and 4th grades) (Table 4). However, it was found that as the class levels of teacher candidates increased, their creative thinking skills also increased proportionally (Table 5). Therefore, it can be said that university education positively enhances creative thinking skills. Through the educational process, teacher candidates have the opportunity to develop their creative thinking abilities through courses and activities. Moreover, it is believed that education at different class levels helps students develop different cognitive processes and skills, making university education an important platform for supporting creative thinking skills. One of the significant findings of the study is the presence of a positive and significant relationship between participants' reading habits and creative thinking skills (Table 6). Previous studies have also shown that reading habits not only enhance creative thinking but also critical thinking, communication skills, and problem-solving abilities. For instance, Susar et al. (2014) found a positive relationship between teacher candidates' reading habits and critical thinking tendencies. Similarly, Gökkuş and Delican (2016) and Saracaloğlu et al. (2009) demonstrated the positive impact of reading habits on critical thinking and problem-solving skills among teacher candidates. Lastly, Yılmaz (2012) identified a positive relationship between reading habits and academic success among elementary school students. The consistency and parallelism between the findings of previous studies and the present study strengthen the validity of the findings. Thus, it is confirmed and supported by previous research that reading habits positively influence various skills, including creative thinking.

Giriş

Okuma bir metindeki imgeleri tanıma ve bu imgeleri zihinde yapılandırma, anlamlandırma ve yorumlama eylemi olarak tanımlanır (Yılmaz, 2007). Okuma, gramer kurallarına uygun olarak oluşturulmuş yazılı metinleri okuyup anlama, zihinde yapılandırma, anlamlandırma, yorumlama, değerlendirme, yeniden oluşturma ve genel bir sonuca varma gibi bir dizi süreci içerir (Odabaş vd, 2008). Okumanın, görme duyusunu, algılama becerisini, seslendirme durumunu, hafızaya yükleme ve anlam oluşturma eylemlerini içeren geniş ve karmaşık bir süreç olduğu bilinmektedir. Bu süreçte beyin ve ses organları da karmaşık aktiviteler üretirler (Güneş, 2000). Okuma, bilgiyi algılama ve yapılandırma, bilgiyi anlamlandırma ve yorumlama, geçmiş bilgiler ile mevcut bilgiler arasında bağlantı kurarak bilgiyi yeniden oluşturma sürecini içerir (Grabe ve Stoller, 2002).

Kitap okuma alışkanlığı

Okuma, herhangi bir metnin iletmek istediği mesajın, düşüncenin ve duygunun okuyan kişi tarafından anlaşılması ve anlamlandırılması işidir. Kişinin bir metni okumak istemesinin sebebi o metni anlamak istemesinden kaynaklanır. Dolayısıyla, okuma eyleminin neticesinde muhakkak 'anlama' ortaya çıkması gerekir. Şayet okuma eyleminin sonunda anlama, yorumlama ve çıkarımda bulunma gerçekleşmemişse okumanın amacına ulaştığı yorumu da yapılamaz (Çiftçi ve Temizyürek, 2008).

21. yüzyıl dijital çağında, bilgiye erişimdeki geniş çeşitlilik ve yaygınlık arasında, en etkili ve kalıcı yöntemin okuma olduğu söylenebilir. İnsanlar, aradıkları bilgiye veya ilgi duydukları konulara okuyarak ulaşır ve bu süreçte özgün düşünceler geliştirirler. Bu şekilde, kişiler kendi iç dünyalarını, düşüncelerini ve duygularını şekillendirirler (Deniz, 2015). Okuma, farklı bakış açıları kazanmayı, geniş kapsamlı düşünmeyi ve zihinsel tatmin sağlamayı teşvik eder. Ayrıca, iletişimi kolaylaştırır ve empati yeteneğini geliştirir. Okumanın bireye sağladığı değerler şu şekilde özetlenebilir (Koç ve Müftüoğlu, 2008):

- ✓ Okuma, bireyin düşüncelerini ve eylemlerini düzenler.
- ✓ Okuma, bireyin diğer bireylerle olan ilişkisini olumlu yönde etkiler.
- ✓ Okuma, bireyin iç alemini zenginleştirir ve olaylara farklı pencerelerden bakmayı kolaylaştırır.
- ✓ Okuma, bireyin önyargılardan uzak, tarafsız ve hoşgörülü düşünceler üretmesini sağlar.
- ✓ Okuma, bireyin hoşnutsuzluk seviyesini düşürüp beğeni seviyesini yükseltir.
- ✓ Okuma, bireyin verimli düşünceler, yaratıcı fikirler ve özgün yorumlar geliştirmesini sağlar.

Yukarıdaki maddelerden anlaşılacağı üzere, okuma sadece bilgi edinme ve zihinsel becerilerin geliştirilmesine katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda bireyin yaşamında olumlu pek çok etki yaratır ve iç dünyasını zenginleştirir. Dolayısıyla, günümüz gereksinimlerine uygun bir birey veya toplum olmanın temel unsuru olarak okuma alışkanlığı gösterilebilir.

Okuma becerisinin, okuma alışkanlığına dönüşebilmesi için de bu etkinliğin sürekli ve düzenli bir şekilde sürdürülmesi gerekir. Bu anlamda okuma becerisi esasında okuma alışkanlığı edinmenin bir aracı olarak kabul edilir (Bayram, 1990). Diğer bir ifadeyle okuma alışkanlığı, okuma işinin yaşam boyu, sistemli, bilinçli ve istekli bir şekilde yürütülmesi; okuma neticesinde anlam oluşturulması, bilgi

Salur, M. (2024). Kitap okuma alışkanlığı ile yaratıcı düşünme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2), 1403-1421.*

DOI. 10.51460/baebd.1470905

edinilmesi ve yorumlanması; okumanın içselleştirilerek çözümlenmesi, birleştirilmesi ve yeniden oluşturulması süreçlerini kapsayan aktivitelerin tamamıdır (Konan, 2013; Erdem ve Altunkaya, 2013).

Bilgilere ve belgelere erişimin oldukça kolaylaştığı, teknolojik gelişmelerin çeşitlendiği ve yaygınlaştığı bu çağ, yaşam boyu öğrenmeyi zaruri kılmıştır. Çünkü dünya sürekli değişmekte, gelişmekte ve derinleşmektedir. Bireyler, bu süreci yakalamayı, çağa ayak uydurmayı hatta ötesine geçmeyi yaşam boyu öğrenmeyi hedefleyerek mümkün kılabilirler. Yaşam boyu öğrenme ise okuma alışkanlığı edinmekle mümkün olabilir. Okuma alışkanlığının, bireysel bir gereksinimden ortaya çıktığı, bireyin halihazırdaki bilgisini, becerisini, anlayışını ve bakış açısını geliştirip zenginleştirdiği ve hem bireysel hem de toplumsal kalkınmayı ve gelişmeyi sağladığı söylenebilir.

Yaratıcı düşünme becerisi

Yaratıcılık kavramı ise temelde bir yetenek olarak değerlendirilebilir. Genel anlamda yaratıcılık, doğuştan gelen bir yetenek olabilir, ancak sonraki dönemlerde geliştirilebilir ve olgunlaştırılabilir. Yaratıcılık, günlük yaşamda karşılaşılan sorunlara hızlı ve pratik çözümler üretme yeteneği olarak da tanımlanabilir.

Yaratıcılık, klasik düşünce kalıplarından uzaklaşarak, akıcı ve esnek zihinsel süreçlerin sonucunda ortaya çıkan farklı ve özgün düşüncelerin, davranışların veya ürünlerin oluşturulmasıdır (Aydın, 1997). Bu kavram ayrıca, sorunlara duyarlı olmayı, eksiklikleri ve hataları fark etmeyi ve yüksek dikkat ve motivasyonla hareket etmeyi içerir. Yaratıcılık süreci, alternatif çözümler geliştirme, tahminler yapma, olasılıkları değerlendirme, hipotezler oluşturma, analizler yapma, yorumlar çıkarma ve sonuçları değerlendirme gibi unsurları içerir (Sungur, 1997).

Yaratıcı düşünmeyi ortaya çıkartıp geliştiren etmenlerin başında; cesaret, yenilik düşüncesi, merak, orijinallik, girişimcilik, azim, istek, dar kalıplardan sıyrılma, esneklik, üretme potansiyeli, farklılık, açık görüşlülük ve çok yönlülük gibi özellikler gelir.

İçinde bulunduğumuz çağ, bireylerin problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerine sahip olmayı bir anlamda zorunlu kılmıştır. Bilgi, bilgisayar veya dijital çağ olarak da nitelendirilen bu çağda, problemlerin niteliğinde, bireylerin yaşam tarzında ve alışkanlıklarında, toplumların ve devletlerin önceliklerinde değişimler yaşanmıştır. Bu değişimler de hem toplumları hem de bireyleri değiştirmeye ve bu çağın gerekliliklerine uyum sağlamaya zorlamıştır. Dolayısıyla, bu çağa ve gereklerine uygun beceriler edinmek oldukça önemli bir hal almıştır. Bu önemli becerilerden biri de yaratıcı düşünme becerisidir. Yaratıcı düşünme becerisi esasında her dönem için önemini korumuş bir kavramdır. Ancak bu dönem için yaratıcı düşünme becerisi daha da önem kazanmıştır ve bireyler tarafından edinilmesi, olgunlaştırılması ve geliştirilmesi için de eğitim programlarında önemli bir yer tutmuştur. Yaratıcı düşünmeyi geliştiren pek çok faktör vardır. Bunlardan birinin de kitap okuma alışkanlığı olduğu söylenebilir. Kitap okuma alışkanlığı edinen bireyler; düşüncelerini düzenlemeyi, farklı perspektiflerden bakabilmeyi, yaratıcı fikirler üretmeyi, özgün ürünler oluşturmayı daha kolay başarabilirler. Bu açıdan bakıldığında kitap okuma alışkanlığının yaratıcı düşünme becerisi üzerinde büyük önem taşıdığı görülebilir.

Kuşkusuz, kitap okuma alışkanlığı, bireyin düşünce dünyasını genişletir ve hayal gücünü geliştirir. Kitap okuyan bireyler, olaylara ve sorunlara farklı açılardan bakma yeteneği kazanır ve alternatif çözümler üretebilme becerisini artırır. Bu alışkanlık hem hayal gücünü zenginleştirir hem de yaratıcı düşünme becerisini geliştirir. Hayal gücünün çeşitlenmesi, yaratıcı düşüncelerin daha hızlı gelişmesine ve bireyde kökleşmesine katkı sağlar. Yaratıcı düşünme yeteneği genellikle doğuştan gelir, ancak bu yeteneğin geliştirilmesi, olgunlaştırılması ve ilerletilmesi bireyin kişisel çabalarıyla mümkündür. Kitap okuma alışkanlığının bu süreci kolaylaştırdığı, hızlandırdığı ve güçlendirdiği söylenebilir.

Literatür tarandığında ilgili konuyla alakalı çok sayıda çalışmanın yapıldığı görülmüştür. Bu bağlamda: Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007) ve Durualp vd. (2013), dijital araçların okuma alışkanlığı üzerindeki etkisini; Aslan (2001), Torrance yaratıcı düşünce testinin Türkçe versiyonunu; Awang ve Ramly (2008), Birgili (2015) ve Yaman ve Yalçın (2005), problem tabanlı öğrenme ile yaratıcı düşünme becerisi arasındaki ilişkiyi; Batur ve Bek (2010) ve Yalman vd. (2013), öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarını; Çelik ve Karakullukcu (2020), öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırmada öğretmenlerin rolünü; Deniz (2015), öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarını; Eragamreddy (2013), Gafour ve Gafour (2021), Hanesová (2014), Im vd. (2015) ve Khoiriyah ve Husamah (2018), yaratıcı düşünme becerisi öğretimini; Gürgen ve Bilen (2005), Koray (2004), Tok ve Sevinç (2012) ve Yenilmez ve Yolcu (2007), öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerisini; Işık (2012) ve Yayuk vd. (2020), öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeyi; Özerbaş (2011), yaratıcı düşünme öğrenme ortamının akademik başarıya etkisini; Saracaloğlu vd. (2014), yaratıcı düşünmeyle ilgili yapılmış çalışmaları; Siburian vd. (2019), eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri ile bilişsel öğrenme sonuçları arasındaki ilişkiyi; Sumarni ve Kadarwati (2020), proje tabanlı öğrenmenin kritik ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisini; Tanju (2010), çocuklarda kitap okuma alışkanlığını; Ülger (2013), düşünme becerileri eğitiminin öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine etkisini; Yaşar ve Aral (2010), yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisini; Yeşilyurt (2020), yaratıcılık ve yaratıcı düşünmeyi incelemiştir. Ancak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeple, bu çalışmanın literatürdeki bu boşluğu doldurması ve alana katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerileri arasındaki tutumlarını belirlemek ve bu iki durum arasında ilişkinin bulunup bulunmadığını tespit etmektir. Bu genel amaç kapsamında aşağıda yer alan şu sorulara cevap aranmıştır:

- ✓ Bağımsız değişkenlere göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
 - Cinsiyete göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
 - Sınıf seviyesine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
- ✓ Bağımsız değişkenlere göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerisi düzeyleri arasında fark var mıdır?
 - Cinsiyete göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerisi düzeyleri arasında fark var mıdır?

- Sınıf seviyesine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerisi düzeyleri arasında fark var mıdır?
- ✓ Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, kitap okuma alışkanlığı ile yaratıcı düşünme becerisi düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Bu araştırmada, nicel araştırma yönteminin de doğasına uygun olan korelasyonel araştırma modeli kullanılmıştır. İlişkisel araştırma türleri içerisinde değerlendirilen korelasyonel araştırma modeli, değişkenler arasındaki ilişkileri tanımlamak ve neden-sonuç ilişkileri hakkında fikir edinmek için kullanılır (Büyüköztürk vd., 2018). Bu model, değişkenler arasındaki ilişkiyi anlamak ve bu ilişkinin doğasını belirlemek için uygun bir seçenek sağlar. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkinin korelasyon araştırma modeliyle incelenmesinin temel amacı, bu iki değişken arasındaki ilişkiyi nicel olarak belirlemek ve anlamaktır. Korelasyon araştırma modeli, değişkenler arasındaki ilişkinin doğasını ölçmek ve değerlendirmek için etkili bir yöntem olduğu söylenebilir. Bu modelin, özellikle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkiyi detaylı bir şekilde analiz etmek için uygun bir model olduğu söylenebilir.

Evren ve örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Muş Alparslan Üniversitesi ve Elazığ Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi dalında 1, 2, 3 ve 4. sınıflarında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bu evren içerisinde, tabakalı örnekleme yöntemi ile 286 öğretmen adayı örneklem olarak seçilmiştir. Bu çalışmada, tabakalı örnekleme yönteminin tercih edilmesinin nedeni, araştırmada incelenen popülasyonun belirli özelliklerine dayalı olarak alt gruplara ayrılabilmesidir. Örneğin, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkiyi araştırırken, bu özellikleri etkileyebilecek faktörleri dikkate almak önemlidir. Bu nedenle, bu araştırma kullanılan tabakalı örnekleme yöntemiyle, öğretmen adaylarını belirli kriterlere göre (örneğin; farklı sınıf düzeyleri, farklı üniversiteler) alt gruplara ayırarak her bir alt gruptan temsili örnekler alınmıştır. Bu yaklaşım, araştırmanın daha geniş ve çeşitli bir yelpazede sonuçlar elde etmesine ve elde edilen sonuçların daha genellemelere olanak tanınmasına yardımcı olacaktır. Bu şekilde, araştırmanın bulgularının daha kapsamlı ve güvenilir sonuçlar vermesi amaçlanmıştır (Kılıç, 2013). Örnekleme ilişkin katılımcıların kişisel özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler (n=286)

<i>Değişkenler</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
Cinsiyet		
Kadın	163	57,0
Erkek	123	43,0

Üniversite		
Alparslan Üniversitesi	147	51,4
Fırat Üniversitesi	139	48,6
Sınıf		
1. Sınıf	84	29,4
2. Sınıf	80	28,0
3. Sınıf	61	21,3
4. Sınıf	61	21,3

Tablo 1'e bakıldığında katılımcıların 163'ü (%57,0) kadın, 123'ü (%43,0) erkek öğretmen adaylarından oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların, 147'si (%51,4) Alparslan Üniversitesinde öğrenim görürken, 139'u (%48,6) ise Fırat Üniversitesinde öğrenim görmektedir. Ayrıca, katılımcıların 84'ü (%29,4) 1. sınıf düzeyinde, 80'i (%28,0) 2. sınıf düzeyinde, 61'i (%21,3) 3. sınıf düzeyinde ve geri kalan 61'i (21,3) ise 4. sınıf düzeyinde öğrenim görmektedir.

Verilerin toplanması ve puanlanması

Katılımcıların, kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerisi düzeylerini belirlemek için "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği (KOATÖ)" ve "Yaratıcı Düşünme Becerisi Ölçeği (YDBÖ)" şeklinde toplamda iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu ölçeklere ilişkin detay bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği (KOATÖ)

Bu ölçek, Gömleksiz (2004) tarafından tasarlanmıştır. Ölçek, toplamda 30 madde içerir; bunların 21'i olumlu ve 9'u olumsuzdur. Bu ölçek, altı alt ölçekten oluşur ve başlıkları "Sevgi, Alışkanlık, Gereklilik, İstek, Etki, Yarar" şeklindedir. Ölçek, 5'li Likert tipinde değerlendirilir; bu değerlendirme yöntemine göre, toplam puanın yükselmesiyle birlikte, öğrencinin kitap okuma alışkanlığına olan tutumunun da olumlu yönde güçlendiği kabul edilmektedir.

Bu ölçeğin yapı geçerliliği için faktör analizi kullanılmış ve KMO değeri 0.83, Bartlett testi sonucu 2202.200 olarak bulunmuştur, bu durum ölçeğin faktör analizine uygunluğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirliği, Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı ile değerlendirilmiş ve tüm ölçek için 0.88 gibi yüksek bir değer elde edilmiştir. Alt boyutların Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları 0.70 ile 0.79 arasında değişmektedir, bu husus her bir alt boyutun güvenilir olduğunu göstermektedir. Buradan hareketle KOATÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu söylenebilir.

Yaratıcı Düşünme Becerisi Ölçeği (YDBÖ)

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerisi düzeylerini belirlemek amacıyla Whetton ve Cameron'ın (2002) "How creative are you?" adlı ölçeğinden faydalanılmıştır. Ölçek, Türkçe'ye Aksoy (2004) tarafından uyarlanarak "Yaratıcı Düşünme Becerisi Ölçeği" adıyla kullanılmıştır. Bu ölçekte toplamda 40 madde bulunmaktadır. Katılımcılara, yaratıcılık özelliklerini

değerlendirmek amacıyla her ifade için "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum" seçenekleri sunulmuş ve kendileri için en uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir. Maddelerin en düşük puanı -2, en yüksek puanı ise 4'tür. Bu doğrultuda, alınan puanlara göre yaratıcılık düzeyleri Aksoy (2004) tarafından şu şekilde sınıflandırılmıştır: 10 puandan az değerler için "Yaratıcılığı Olmayan"; 10–19 puan arası "Ortanın Altında Yaratıcı"; 20–39 puan arası "Orta Düzeyde Yaratıcı"; 40–64 puan arası "Ortanın Üzerinde Yaratıcı"; 65–94 arası "Oldukça Yaratıcı"; 95–116 puan arası "Olağanüstü Yaratıcı".

Yaratıcı Düşünme Becerisi Ölçeği için yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 174 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin yapısal geçerliği tek faktörlü olarak değerlendirilmiş ve açıklanan varyans oranı %45 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendiren Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0,94 olarak hesaplanmıştır. Buradan hareketle, ölçeğin güvenilir bir ölçüm aracı olduğu söylenebilir.

Verilerin analizi

Araştırma kapsamında ulaşılan veriler, 2023-2024 eğitim ve öğretim yılı güz döneminde toplanmıştır. Toplanan bu verilerin değerlendirmesi ise SPSS istatistik programı üzerinden yapılmış ve yorumlanmıştır. Araştırma verilerinin istatistiksel analizinde, "bağımsız gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi ve basit doğrusal korelasyon analizi" kullanılmıştır. Elde edilen verilere uygun analiz işlemlerini kullanabilmek amacıyla verilerin normal dağılım gösterip göstermediklerine bakılmıştır. Bu çerçevede, Kolmogorov-Smirnov (K-S) ve Shapiro-Wilk (S-W) normallik testi yapılmış olup verilerin normal dağılıma sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca, ilgili sonuçlar, %95 güven aralığında ve .05 anlamlılık düzeyinde incelenmiştir. Bütün bunlara ek olarak, yapılan bu analiz işleminde ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde hesaplamalarından da faydalanılmıştır.

Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerisi düzeylerini ortaya koymak için yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

Kitap okuma alışkanlıkları yönünden cinsiyete göre sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Kitap okuma alışkanlıkları yönünden kadın ve erkek öğretmen adaylarının ölçekten elde ettikleri puanlara ilişkin sonuçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kadın	163	4.33	0.46	284	-3,646	0.00
Erkek	123	4.08	0.67			

Tablo 2 incelediğinde, kitap okuma alışkanlıkları yönünden kadın ve erkek öğretmen adayları arasında anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığını test etmek maksadıyla yapılan ilişkisiz gruplar için t testi sonuçlarına göre; erkek öğrencilerin kitap okumaya ilişkin ölçekten aldıkları puan ortalaması (\bar{X} = 4.08) ile kadın öğrencilerin kitap okumaya ilişkin ölçekten aldıkları puan ortalaması (\bar{X} = 4.33) arasında kadınlar lehine anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (t_{284} = -3,646, $p < 0.05$). Gruplar arasındaki farkın etki büyüklüğü Cohen d = 0.48 olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla, Green ve Salkind'e (2005) göre gruplar arasındaki farkın etki büyüklüğü orta düzeyde olduğu görülmüştür. Bu sonuç bağlamında, kadınların kitap okuma alışkanlıklarının erkeklere nazaran daha etkili olduğu söylenebilir.

Yaratıcı düşünme becerisi yönünden cinsiyete göre sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yaratıcı düşünme becerileri yönünden kadın ve erkek öğretmen adaylarının ölçekten elde ettikleri puanlara ilişkin sonuçlar aşağıdaki Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerilerine İlişkin Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kadın	163	45.93	8.60	284	0.312	0.56
Erkek	123	45.60	9.25			

Tablo 3 incelendiğinde, yaratıcı düşünme becerileri yönünden kadın ve erkek öğretmen adayları arasında anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığını test etmek maksadıyla yapılan ilişkisiz gruplar için t testi sonucu bağlamında; erkek öğrencilerin yaratıcı düşünmeye yönelik ölçekten aldıkları puan ortalaması (\bar{X} =45.60) ile kadın öğrencilerin yaratıcı düşünmeye yönelik ölçekten aldıkları puan ortalaması (\bar{X} =45.93) arasında manidar bir farklılık bulunmamaktadır (t_{284} = 0.312, $p > 0.05$). Bu sonuç çerçevesinde, kadınlar ve erkekler öğretmen adayları arasında yaratıcı düşünme becerileri açısından benzer düzeyde performans gösterdikleri söylenebilir.

Kitap okuma alışkanlıkları sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların sınıf değişkenine göre kitap okuma alışkanlıklarının farklılaşp farklılaşmadığı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.

Kitap Okuma Alışkanlıklarının Sınıf Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

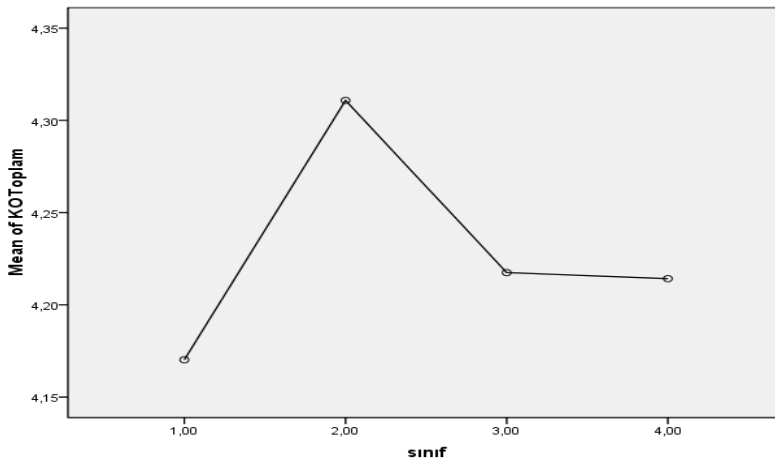
Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	0.847	3	0.282	0.856	0.464
Gruplar içi	93.024	282	0.330		
Toplam	93.871				

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların sınıf değişkenine göre kitap okuma alışkanlıklarının farklılaşp farklılaşmadığını test etmek maksadıyla yapılan ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans

analizi (ANOVA) sonucunda; üniversite 1. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı ölçeğinden almış oldukları puan ortalaması ($\bar{X}= 4.17$), üniversite 2. sınıf öğrencilerinin puan ortalaması ($\bar{X}= 4.31$), 3. sınıf öğrencilerinin puan ortalaması ($\bar{X}= 4.21$) ve 4. sınıf öğrencilerinin puan ortalaması ($\bar{X}= 4.21$) arasında istatistiksel olarak manidar bir farklılık bulunmamıştır ($F_{(3-282)} = 0.856$, $p > 0.05$). Dolayısıyla, öğretmen adaylarının farklı sınıf seviyelerinde benzer düzeyde kitap okuma alışkanlıklarına sahip olduğu görülebilir.

Katılımcıların sınıf değişkenine göre kitap okuma alışkanlıkları ölçeği puan ortalamasına ilişkin grafik Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf değişkenine göre kitap okuma alışkanlıkları ölçeği puan ortalaması

Şekil 1 incelendiğinde, katılımcıların sınıf düzeylerinin, kitap okuma alışkanlıkları üzerinde manidar bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Yaratıcı düşünme becerileri sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların sınıf değişkenine göre yaratıcı düşünme becerilerinin farklılaşıp farklılaşmadığı Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Sınıf Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

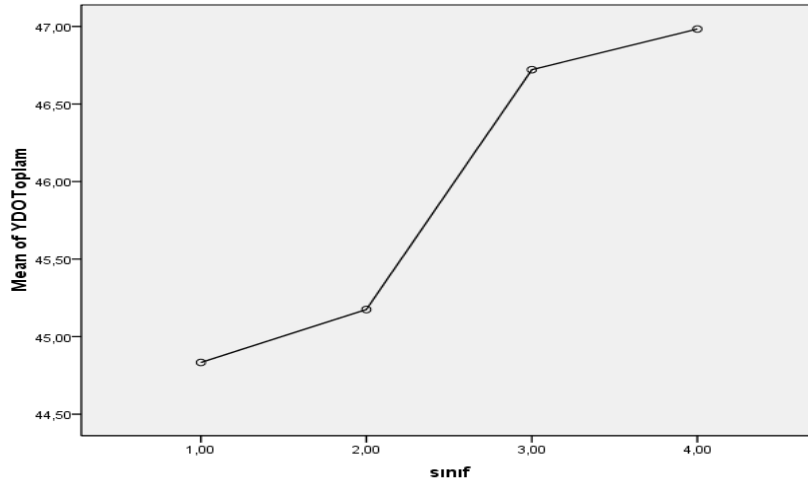
Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	246.950	2	82,317	1,045	0.373
Gruplar içi	22212,463	97	78,768		
Toplam	22459,413				

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcıların sınıf değişkenine göre yaratıcı düşünme becerilerinin farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans

analizi (ANOVA) sonucunda; üniversite 1. sınıf öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerileri ölçeğinden almış oldukları puan ortalaması (\bar{X} = 44.83), üniversite 2. sınıf öğrencilerinin puan ortalaması (\bar{X} = 45.17), 3. sınıf öğrencilerinin puan ortalaması (\bar{X} = 46.72) ve 4. sınıf öğrencilerinin puan ortalaması (\bar{X} = 46.98) arasında istatistiksel olarak manidar bir farklılık bulunmamıştır ($F_{(3-283)} = 0.856$, $p > 0.05$).

Katılımcıların sınıf değişkenine göre yaratıcı düşünme becerileri ortalamasına ilişkin grafik Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf değişkenine göre yaratıcı düşünme becerileri ortalaması

Şekil 2 incelendiğinde, katılımcıların sınıf düzeylerine göre yaratıcı düşünme becerileri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak manidar bir fark bulunmamış olmasına rağmen, 1. sınıf öğrencilerinden başlayarak 4. sınıf öğrencilerine kadar yaratıcı düşünme becerisi ortalamalarında bir artış eğilimi gözlemlenmektedir. Bu durumun öğrencilerin akademik yaşamları boyunca yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiği ve bu sürecin özellikle ilerleyen sınıf seviyelerinde daha da belirgin hale geldiği söylenebilir.

Kitap okuma alışkanlığı ile yaratıcı düşünme becerisi arasındaki ilişki

Katılımcıların, kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerileri arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığını ortaya koymak için yapılan basit doğrusal korelasyon işlemi neticesinde öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($r = 0.26$, $p < 0.05$). Buna ilişkin veriler Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.

Kitap Okuma Alışkanlığı ile Yaratıcı Düşünme Becerisi Arasında İlişkiye Yönelik Basit Doğrusal Korelasyon İşlemi Sonucu

		Kitap okuma ölçeği toplam	Yaratıcı düşünme ölçeği toplam	
Kitap Alışkanlığı	Okuma	Pearson Correlation	1	.261**
		Sig. (2-tailed)		0.000
		N	286	286
Yaratıcı Düşünme		Pearson Correlation	.261**	1
		Sig. (2-tailed)	0.000	
		N	286	286

Tablo 6'dan hareketle, iki ölçek arasındaki korelasyonun yönü pozitif olduğundan, kitap okuma alışkanlığı arttıkça yaratıcı düşünme düzeyinin de arttığı söylenebilir. Bu sonuç, kitap okuma alışkanlığının yaratıcı düşünmeyi desteklediğini göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Kitap okuma alışkanlığı günümüzde, küreselleşen, derinleşen ve bireyselleşen dünyada giderek daha da önem kazanmaktadır. Bu alışkanlık, sadece kişisel gelişim için değil, aynı zamanda sosyal ilişkileri güçlendirmek ve yalnızlık gibi psikolojik problemleri azaltmak için de büyük bir rol oynamaktadır. Teknolojinin sunmuş olduğu olanakların yanı sıra, insanların giderek daha da robotlaşan yaşamları, duygusal bağları zayıflatma eğilimindedir. Bu durum, teknolojinin gelişimiyle birlikte insanların birbirleriyle olan derin bağlarını yitirmesine ve duygusal iletişimlerin azalmasına neden olmaktadır. Ancak, kitap okuma alışkanlığı edinmek, bu duygusal bağları güçlendirerek yalnızlık hissini azaltabilir. Bunun yanı sıra kitap okuma alışkanlığı, geçmiş dönemlere ait bilgileri öğrenmek, toplumların ve insan ilişkilerinin dinamiklerini anlamak, bireyin kendisini ve çevresini daha iyi anlamasına ve değerlendirmesine yardımcı olur (Batur ve Bek, 2010). Bunun yanı sıra, okuma alışkanlığı geniş ufuklar açar, hayal gücünü zenginleştirir, hoşgörülü ve özgün düşüncelerin gelişmesine katkı sağlar. Bu sayede, esnek düşünme kabiliyeti edinilir ve yaratıcı düşünme becerileri geliştirilir. Dolayısıyla, kitap okuma alışkanlığı, 21. yüzyılın temel becerilerinden biri olan yaratıcı düşünme becerisini destekleyen ve güçlendiren bir etken olduğu söylenebilir.

Yapılan bu çalışma ise, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlayarak literatüre farklı bir bakış açısı getirmesi açısından oldukça önemlidir. Çalışmada, çeşitli değişkenlere göre birbirinden farklı sonuçlar elde edilmiştir. Şöyle ki; kitap okuma alışkanlıkları yönünden, kadın ve erkek öğretmen adayları arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın kadın öğretmen adaylarının lehine olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2). Arı ve Demir (2013), Arslan vd. (2009), Aslantürk (2008), Başaran ve Ateş (2009), Batur ve Bek (2010), Bozpolat (2010), Gönen vd. (2004), İşeri (2010), Kalyocu (2013), Koçak vd. (2016), Mete (2012), Odabaş vd. (2008), Özbay vd. (2008), Özdemir vd. (2015), Saracaloğlu vd. (2003), Saracaloğlu vd. (2009), Yalınkılıç (2007) tarafından yapılan bütün bu çalışmalarda kitap okuma alışkanlığının cinsiyete göre farklılaştığı ve kadınların lehine anlamlı sonuçların çıktığı tespit edilmiştir.

Dolayısıyla sıralanan tüm bu çalışmalarda ulaşılan veriler ile bu çalışmada ulaşılan veriler birbirini desteklemekte ve birbiriyle paralellik göstermektedir. Kadınların, erkeklere göre kitap okuma alışkanlıklarının daha yüksek olmasını Zengin (2003:136) şu şekilde ifade eder: “Kızlar sebep ne olursa olsun erkeklerden daha çok kitap okumaktadırlar. Bunda Türk aile yapısının ve toplumun değer yargılarının rolü olabilir. Lise çağlarında erkek öğrenciler boş zamanlarını ev dışında geçirirken kızlar daha fazla eve bağımlı tutulmaktadır. Erkekler spor yapmak gibi etkinliklerde bulunurken, kızlar bu imkanlardan da çok fazla yararlanamamaktadırlar. Dolayısıyla erkeklere göre daha fazla boş vakitleri olmaktadır. Ayrıca kitap okumaya erkeklerden daha yatkın oldukları görülmektedir.” Dolayısıyla bu ifadeler, çalışmada elde edilen bulgularla örtüşmekte ve çalışma verilerini desteklemektedir.

Çalışmada ulaşılan bir başka sonuç ise, kadın ve erkek öğretmen adaylarının, yaratıcı düşünme becerisi yönünden anlamlı bir farklılığın bulunmamasıdır (Tablo 3; p: 0.56). Aynı şekilde, kitap okuma alışkanlıklarının, sınıf düzeyleri (1, 2, 3 ve 4. sınıf) açısından da istatistiksel olarak manidar bir fark bulunmamıştır (Tablo 4; p: 0.464). Ancak, öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri arttıkça, yaratıcı düşünme becerilerinin de oransal olarak arttığı tespit edilmiştir (Tablo 5). Bu sebeple, üniversitelerde verilen eğitimlerin yaratıcı düşünme becerilerini olumlu yönde geliştirdiği söylenebilir. Öğretmen adayları, eğitim süreci boyunca aldıkları dersler ve katıldıkları etkinlikler aracılığıyla yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirme fırsatı bulmaktadır. Ayrıca, farklı sınıf düzeylerindeki eğitimlerin, öğrencilerin farklı zihinsel süreçleri ve becerileri geliştirmelerine yardımcı olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, üniversite eğitiminin yaratıcı düşünme becerilerini desteklemek için önemli bir platform olduğu söylenebilir.

Çalışmada elde edilen önemli bulgulardan biri de katılımcıların, kitap okuma alışkanlıkları ile yaratıcı düşünme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin bulunduğudır (Tablo 6). Kitap okuma alışkanlığının, yaratıcı düşünme becerisini geliştirdiği gibi eleştirel düşünme becerisini, iletişim becerisini, problem çözme becerisini de geliştirdiği yapılan çalışmalarda elde edilmiştir. Nitekim, Susar vd., tarafından (2014) “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Okuma Alışkanlıklarına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki” isimli eserinde, öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, Gökkuş ve Delican (2016) tarafından yapılan “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumlar” isimli benzer bir diğer çalışmada da öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri (düzeyleri) ile kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Saracaloğlu vd., (2009) tarafından yapılan “Öğretmen Adaylarının İletişim ve Problem Çözme Becerileri ile Okuma İlgisi ve Alışkanlıkları Arasındaki İlişki” isimli bir diğer çalışmada ise kitap okuma ilgi ve alışkanlıkların, öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerilerini olumlu etkilediği ve bu becerilerin yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Son olarak Yılmaz (2012) tarafından yapılan “Okuma Alışkanlığının Okul Başarısına Etkisi: Ankara Keçiören Atapark İlköğretim Okulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” isimli eserinde okuma alışkanlığının, ders başarısına ve not ortalamasına pozitif yönde bir etkinin ve aralarında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir. Yukarıda zikredilen tüm çalışmalarda elde edilen bulgular ile bu çalışmada elde edilen bulgular arasında bir tutarlılık ve paralellik söz konusudur. Ayrıca bu bulgular, bu çalışmada elde edilen verileri de güçlendirmektedir. Böylece, kitap okuma alışkanlığının başta yaratıcı düşünme becerisi gibi pek çok beceriyi de olumlu yönde etkilediği yapılan çalışmalarla kanıtlanmış ve desteklenmiştir.

Yapılan çalışmada elde edilen bulgulardan hareketle şu öneriler sunulabilir:

- ✓ Bu çalışmada, kitap okuma alışkanlığının yaratıcı düşünme becerisini olumlu ve anlamlı yönde geliştirdiği tespit edilmiş. Bu sebeple, üniversitelerde veya okullarda okuma etkinliği düzenlenebilir, okuma materyalleri çeşitlendirilebilir, okuma saatleri belirlenebilir, buna yönelik dersler eklenebilir ve okuma grupları oluşturulabilir.
- ✓ Bu çalışmada, kitap okuma alışkanlığının yaratıcı düşünme becerisi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Başka çalışmalarda, kitap okuma alışkanlığının; eleştirel, analitik ve problem çözme gibi beceriler üzerindeki etkisi incelenebilir.
- ✓ Bu çalışmanın hedef kitesini öğretmen adayları teşkil etmektedir. Başka çalışmalarda, öğretmen veya öğrencilere yönelik yapılabilir ve bu çalışmayla karşılaştırılabilir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (2), 1403-1421.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (2), 1403-1421.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Aksaçlıoğlu, A. G., & Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği, 21(1)*, 3-28.
- Aksoy, B. (2004). *Coğrafya öğretiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımı*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arı, E., & Demir, M. K. (2013). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1(1)*, 116-128.
- Arslan, Y., Çelik, Z., & Çelik, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26(26)*, 113-124.
- Aslan, E. (2001). Torrance yaratıcı düşünce testi'nin Türkçe versiyonu. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 14(14)*, 19-40.
- Aslantürk, E. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Awang, H., & Ramly, I. (2008). Creative thinking skill approach through problem-based learning: Pedagogy and practice in the engineering classroom. *International Journal of Educational and Pedagogical Sciences, 2(4)*, 334-339.
- Aydın, B. (1997). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Başaran, M., & Ateş, S. (2009). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(1)*, 73-92.
- Batur, Z., & Bek, H. G. H. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(1)*, 32-49.
- Bayram, O. (1990). *İlkokul çağı çocuklarının okuma alışkanlığı ve Yenimahalle ilçe halk kütüphanesi gezici kütüphane hizmeti*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Birgili, B. (2015). Creative and critical thinking skills in problem-based learning environments. *Journal of Gifted education and creativity, 2(2)*, 71-80.
- Bozpolat, E. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği). *Journal of World of Turks, 2(1)*, 411-428.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri (25. Baskı)*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Çelik, Y., & Karakullucu, N. (2020). İlkokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada sınıf öğretmenlerinin rolü. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 11(2)*, 1-14.
- Çiftçi, Ö., & Temizyürek, F. (2008). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerinin ölçülmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi, 5(9)*, 109-129.
- Deniz, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları, 3(2)*, 46-64.
- Durualp, E., Çiçekoğlu, P., & Durualp, E. (2013). Sekizinci sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarının internet ve kitap okuma alışkanlıkları açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 2(1)*, 115-132.
- Eragamreddy, N. (2013). Teaching creative thinking skills. *International Journal of english language & translation studies, 1(2)*, 124-145.
- Erdem, İ., & Altunkaya, H. (2013). Silivri ceza infaz kurumları yerleşkesinde bulunan açık öğretim ortaokulu öğrencisi hükümlü ve tutukluların okuma alışkanlıkları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (11)*, 453-489. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.442>

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (2), 1403-1421.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (2), 1403-1421.
Araştırma Makalesi / Research Paper

- Gafour, O. W., & Gafour, W. A. (2021). Creative thinking skills–A review article. *Journal of Education and e-Learning, 4*, 44-58.
- Gökkuş, İ., & Delican, B. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ve okuma alışkanlığına ilişkin tutumlar. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE, 5(1)*, 10-28.
- Gömleksiz, M. N. (2004). Kitap okuma alışkanlığına ilişkin bir tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14 (2)*, 185-195.
- Gönen, M., Çelebi, Ö. E., & Işitan S. (2004). İlköğretim 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, 32 (164)*, 7-34.
- Grabe, W., & Stoller, F. L. (2002). *Teaching and researching reading*. New York: Pearson Education.
- Green, S. B., & Salkind, N. J. (2005). *Using spss for windows and macintosh: analyzing and understanding data (4th edition)*. New Jersey: Pearson Prentice Hall Press.
- Güneş, F. (2000). *Okuma yazma öğretimi ve beyin teknolojisi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Gürgen, E. T., & Bilen, S. (2005). Müzik alan derslerinin müzik öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme becerileri üzerindeki etkileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25(3)*, 325-338.
- Hanesová, D. (2014). Development of critical and creative thinking skills in CLIL. *Journal of language and cultural education, 2(2)*, 33-51.
- Im, H., Hokanson, B., & Johnson, K. K. (2015). Teaching creative thinking skills: A longitudinal study. *Clothing and Textiles Research Journal, 33(2)*, 129-142.
- Işık, A. (2012). Sunular yardımıyla öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirme. *Bartın University Journal of Faculty of Education, 1(1)*, 89-96.
- İşeri, K. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma tutumlarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(2)*, 469-487.
- Kalyocu, R. (2013). Görsel sanatlar öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Electronic Journal of Social Sciences, 12(45)*, 281-289.
- Khoiriyah, A. J., & Husamah, H. (2018). Problem-based learning: Creative thinking skills, problem-solving skills, and learning outcome of seventh grade students. *JPBI (Jurnal Pendidikan Biologi Indonesia), 4(2)*, 151-160. <https://doi.org/10.22219/jpbi.v4i2.5804>
- Kılıç, S. (2013). Örneklemeye yöntemleri. *Journal of Mood Disorders, 3(1)*, 44-6.
- Koçak, B., Çermik, F., Polat, S., & Şahin, N. (2016). Öğretmen adaylarının kitap okuma tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 5(1)*, 395-411.
- Konan, N. (2013). İlköğretim okulu yöneticilerinin okuma alışkanlıkları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 1(1)*, 31-59.
- Koray, Ö. (2004). Fen eğitiminde yaratıcı düşünmeye dayalı öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeylerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 40(40)*, 580-599.
- Mete, G. (2012). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir araştırma (Malatya İli örneği). *Dil ve Edebiyat Eğitim Dergisi, 1(1)*, 43-66.
- Odabaş, H., Odabaş, Y., & Polat, B. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası Dergisi, 9(2)*, 431-465. <https://doi.org/10.15612/BD.2008.313>
- Özbay, M. (2014). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M., Bağcı, H., & Uyar, Y. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (15)*, 117–136.
- Özdemir, O., Özdemir, M., & Kaya, B. (2015). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(2)*, 219-233.
- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı düşünme öğrenme ortamının akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığına etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(3)*, 675-705.
- Saracaloğlu, A. S., Bozkurt, N., & Serin, O. (2003). Üniversite öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim Araştırmaları Dergisi, 4(12)*, 149–157.

Salur, M. (2024). Kitap okuma alışkanlığı ile yaratıcı düşünme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2)*, 1403-1421.

DOI. 10.51460/baebd.1470905

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (2), 1403-1421.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (2), 1403-1421.
Araştırma Makalesi / Research Paper

- Saracaloğlu, A. S., Gündoğdu, K., Altın, M., Aksu, N., Kozağaç, Z. B., & Koç, B. (2014). Yaratıcı düşünme becerisi konusunda 2000 yılı ve sonrasında yayımlanmış makalelerin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 62-74.
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N., & Karasakaloğlu, N. (2009). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 187-206.
- Siburian, J., Corebima, A. D., & Saptasari, M. (2019). The correlation between critical and creative thinking skills on cognitive learning results. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19(81), 99-114.
- Sumarni, W., & Kadarwati, S. (2020). Ethno-stem project-based learning: Its impact to critical and creative thinking skills. *Jurnal Pendidikan IPA Indonesia*, 9(1), 11-21.
- Sungur, N. (1997). *Yaratıcı düşünce*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Susar Kırmızı, F., Fenli, A., & Kasap, D. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile okuma alışkanlıklarına yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(1), 354-367. <https://doi.org/10.7884/teke.267>
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığına genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 30-39.
- Tok, E., & Sevinç, M. (2012). Düşünme becerileri eğitiminin okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 204-222.
- Ülger, K. (2013). Probleme dayalı öğrenme (PDÖ) yaklaşımının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 382-392.
- Whetton, D. A., & Cameron, K. S. (2002). *Answers to exercises taken from developing management skills (3rd Edition)*, At Northwestern University.
- Yalınkılıç, K. (2007). Türkçe öğretmen adaylarının okumaya ilişkin tutum ve görüşleri. *The Journal of International Social Research*, 1(1), 226-241.
- Yalman, M., Özkan, E., & Kutluca, T. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları üzerine betimsel bir araştırma: Dicle Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 14(2), 291-305.
- Yaman, S., & Yalçın, N. (2005). Fen bilgisi öğretiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının yaratıcı düşünme becerisine etkisi. *İlköğretim Online*, 4(1), 42-52.
- Yaşar, M. C., & Aral, N. (2010). Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 3(2), 201-209.
- Yayuk, E., Purwanto, As'ari, A. R., & Subanji. (2020). Primary school students' creative thinking skills in mathematics problem solving. *European Journal of Educational Research*, 9(3), 1281-1295. <https://doi.org/10.12973/eu-jer.9.3.1281>
- Yenilmez, K., & Yolcu, B. (2007). Öğretmen davranışlarının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı. *Manas üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, 9(18), 95-105.
- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: Tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(25), 3874-3915. <https://doi.org/10.26466/opus.662721>
- Yılmaz, B. (2007). *Okuma alışkanlığı ve öğretmen, okuma kültürü ve okullarda uygulama sorunları toplantısı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Yılmaz, B. (2012). *Okuma alışkanlığının okul başarısına etkisi: Ankara Keçiören Atapark İlköğretim Okulu öğrencileri üzerine bir araştırma*. Külcü, Ö., Çakmak, T., Özel, N. (Editörler), Prof. Dr. K. Gülbün Baydur'a armağan içinde (210- 218). Ankara: Özyurt Matba.
- Zengin, N. (2003). Gençlerin okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik bir çalışma hakkında. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 131-149.

Salur, M. (2024). Kitap okuma alışkanlığı ile yaratıcı düşünme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 1403-1421.

DOI. 10.51460/baed.1470905